

מה שאנחנו עושים כשאף אחד לא רואה, בדברים הכי קטנים

הפרשה עם מספר המצוות הגדול בתורה עוסקת באבדה שמצאת, בגג שבנית, ובציפור שראית בקן. מי שמקפיד בקטן מגלה שהוא כמעט לא נדרש להתמודד עם הגדול.

דברים כ"א, י' – כ"ה, י"ט · פרשה 49 מתוך 54

מה קורה בפרשה

בפרשה הזאת שבעים ושתיים מצוות – יותר מבכל פרשה אחרת בתורה. והן כמעט כולן עוסקות ביומיום.

השבת אבדה: "לא תראה את שור אחיך או את שיו נידחים והתעלמת מהם – השב תשיבם לאחיך". ואם הבעלים אינו ידוע, הכתוב מוסיף: "ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרוש אחיך אותו". אתה מחזיק אצלך ומטפל, עד שיבוא.

ולצידה: מעקה לגג חדש, שכר שכיר שמשולם ביומו – "ביומו תיתן שכרו ולא תבוא עליו השמש, כי עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו" – משקולות מדויקות, שילוח הקן, איסור להחזיר עבד שברח לאדוניו, וגם החובה להקים את חמורו של השונא שנפל תחת משאו. הפרשה נחתמת בזכירת עמלק.

לא תוכל להתעלם.

דברים כ"ב, ג' · שלוש מילים שסוגרות את כל הפרשות

שלוש נקודות

- אחריות פסיבית אינה קיימת.** "והתעלמת" נאסר במפורש. אדם שראה אבדה ועבר הלאה לא נמנע מלעשות טוב – הוא עבר עבירה.
- בטיחות היא חובה של הבונה.** "ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך". מי שיצר סיכון אחראי עליו, גם אם הנפגע העתידי יתרשל בעצמו.
- שכר משולם ביומו.** "לא תבוא עליו השמש", והנימוק אנושי לגמרי: "ואליו הוא נושא את נפשו". הכסף הזה כבר מיועד למשהו, וכל יום איחור הוא יום של דאגה.

האדם · הרגע שבו קל לעבור הלאה

עיון

אף אחד לא ראה שראית. וזה בדיוק המקום שהתורה מטפלת בו.

המשפט "לא תוכל להתעלם" הוא אחד המנוסחים ביותר בתורה, כי הוא סוגר בדיוק את הפרצה שכולנו משתמשים בה. הוא לא אומר "אל תגנוב את האבדה" – הוא אומר שאסור לעשות את עצמך כלא רואה.

וההלכה מרחיבה את זה עוד. אם מצאת בעל חיים ואינך יודע של מי – אתה מכניס אותו הביתה, מאכיל אותו ומטפל בו, עד שיימצא הבעלים. כלומר לא מספיק לא לקחת; יש כאן חובה אקטיבית שעולה לך זמן וכסף.

וזו כל הפרשה בשורה אחת. היא לא עוסקת בכוונות ולא בערכים מופשטים. היא עוסקת בעשרות רגעים קטנים שבהם אפשר לעבור הלאה – ובכל אחד מהם היא אומרת: לא.

מושגים בפרשה

זכור את עמלק

הפרשה נחתמת בציווי לזכור את מי שתקף את הנחשלים מאחור – "ואתה עיף ויגע ולא ירא אלוהים".

שילוח הקן

לוקחים את הביצים או האפרוחים רק לאחר ששילחו את האם. אחת משתי מצוות בתורה שנאמר בהן "והארכת ימים".

מעקה

"כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך" – הגגות היו שטוחים ושימשו כחדר נוסף.

בבא מציעא ל" ע"א · כ"ד ע"ב

בגמרא

השבת אבדה כוללת גם השבת גופו – אפילו לחכם, אפילו כשזה מביך.

הגמרא דנה בגבולות המצווה ומגלה בה עומק. **"והשבותו לו" – לרבות אבדת גופו:** החובה אינה רק על חפצים אלא גם על אדם שנמצא בסכנה. מכאן נלמדה חובת ההצלה.

ויש שם דיון מרתק על הבושה. מה עושה תלמיד חכם מכובד שמוצא חפץ שאין זה לפי כבודו לשאת ברחוב? הגמרא דנה בזה ברצינות מלאה, ובסופו של דבר **קובעת שהכבוד אינו פוטר** – ומביאה סיפורים על חכמים שהחזירו אבדות במו ידיהם.

ומה יוצא לנו מזה: יש כאן אבחנה שימושית מאוד – **"זה לא לפי הכבוד שלי" הוא הנימוק הנפוץ ביותר להימנעות, והוא כמעט תמיד לא נכון.** להתקשר ולומר "טעיתי", לרדת ולעזור לשכן, להרים דבר שנפל למישהו – כל אלה נמנעים מסיבה אחת, והיא לא זמן. וכשעושים אותם פעם אחת, מגלים שאף אחד לא הסתכל בכלל.

החפץ חיים · המשקולות

סיפור

הוא בדק את המשקולות בחנותו לפני שבדק את הסידור.

בפרשה שלנו מופיע האיסור על משקולות לא מדויקות: **"לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן, גדולה וקטנה"**. וסיפורים רבים מספרים על רבי ישראל מאיר הכהן, שהחזיק חנות קטנה בראדין לפני שנעשה גדול הדור.

הוא היה בודק את המשקולות בעצמו, בקביעות, ומקפיד שאשתו לא תשבח סחורה מעבר לאמת. מסופר שכשלקוח קנה יותר ממה שנזקק – העיר לו על כך.

וזה בדיוק סדר הפרשה. שבעים ושתיים מצוות, כמעט כולן בתחום שבין אדם לחברו, וכמעט כולן במצבים שאין בהם שום פיקוח. **מי שרוצה לדעת מי הוא באמת, לא צריך לבחון את עצמו ברגעים גדולים – יש לו הזדמנות כמעט כל שעה.**

מבט קדימה

אחת המצוות בפרשה נשמעת קטנה עד כדי אבסורד: מי שמוצא קן ציפור **ישלח את האם ויקח את הבנים**. ועל הדבר הזעיר הזה נאמר השכר הגדול ביותר בתורה – **"למען ייטב לך והארכת ימים"**.

וזה נאמר בדיוק על מצווה שאין בה שום מאמץ. חז"ל דייקו מכך שאין בידינו לדעת מה גדול ומה קטן. **מי שמחכה להזדמנות משמעותית באמת כדי להיות אדם טוב, בדרך כלל מפספס את החמישים הקטנות שעברו לידו בדרך.** וכמעט תמיד, מה שאנשים זוכרים מאיתנו הוא בדיוק אחת מהן.

בְּיוֹמוֹ תִּתֶּן שְׂכָרוֹ... כִּי עֲנִי הוּא, וְאֵלָיו הוּא נִשְׂא אֶת נַפְשׁוֹ.

דברים כ"ד, ט"ו · הנימוק אינו כלכלי אלא אנושי

התוספת

בגובה העיניים · בינך לבין עצמך · ליקוטי מוהר"ן · תורה רפ"ב

כשאתה מסתכל במראה ורואה רק את מה שחסר

אנחנו יודעים להיות ביקורתיים כלפי עצמנו כמו כלפי אף אחד – לראות רק את הפגמים, את הכישלונות, את מה שחסר. רבי נחמן מלמד תרגיל אחד שמציל מייאוש: לחפש, ולמצוא, נקודה טובה אחת.

צִרִי הָאָדָם לַחֲפֵשׁ וְלִמְצֹא בְּעַצְמוֹ אִיזוֹ מַעַט טוֹב – נִקְדָּה טוֹכָה אַחַת.

ליקוטי מוהר"ן · תורה רפ"ב

לקחת מזה: השבוע, ברגע שתתפסו את עצמכם במחיקה עצמית – **"אני כזה, אין טעם"** – עצרו, וחפשו בכוונה נקודה טובה אחת: מעשה טוב שעשיתם, תכונה שיש בכם, רצון כן. החזיקו בה רגע. **לא כדי להתעלם מהחסר – אלא כדי לא לתת לו למחוק את כל השאר, ולזכור מאיפה אפשר להמשיך.**

בקרוב באתר binathalev.co

בינת הלב הוא אתר לימוד יומיומי – פרשת השבוע, אגדות חז"ל וחוכמה יהודית בשפה של היום. בכל עמוד הקונפליקט האנושי שמאחורי הטקסט, ובסופו דבר אחד מעשי לקחת אל השבוע. עזר לימודי בלבד. הסיפורים מסופרים בלשון חופשית – יש לעיין במקור. פרקי העיון אינם ציטוט מן המקורות; הפסוקים ודברי חז"ל מובאים בשמם.

טעון גניזה